

§ 214

Diariennr: KS-2025/00419

Svar på remiss: Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända, SOU 2025:35

Beslut

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

att svara på remissen enligt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens förslag till yttrande.

Ärendebeskrivning

Umeå kommun har fått rubricerad remiss för yttrande till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 4 augusti 2025. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har berett ärendet. Individ- och familjenämnden och jämställdhetsutskottet avstår från att yttra sig.

Regeringen har tillsatt en utredning med syfte att införa ett nytt system för bosättning av vissa nyanlända. Förslaget innebär att nuvarande bosättningslag med tillhörande förordningar upphävs och ersätts av en ny lag – Etableringsboendelagen – med tillhörande regelverk. Syftet är att öka kommunernas inflytande över mottagandet och skapa bättre planeringsförutsättningar för ett likvärdigt, flexibelt och långsiktigt hållbart system.

Yttrande

Umeå kommun är positiv till intentionen att skapa ett mer sammanhållet och förutsägbart mottagningssystem för kommuner. Ett behovsanpassat bosättningssystem kan ge bättre förutsättningar för integration i den aktuella anvisningskommunen, förutsatt att det sker i nära samverkan med utbildning, arbetsmarknadsinsatser och sociala stödstrukturer. I samband med detta vill Umeå kommun betona vikten av att ny lagstiftning inte blir ett verktyg för att begränsa mottagandet av

resurssvaga grupper. Det är också avgörande att det införs statlig ersättning som täcker kommunens ansvar för etableringsboende under hela den föreslagna 36-månadersperioden.

Ett tydligt regelverk kan förenkla styrning och ansvarsfördelning, vilket är positivt. Dock är det viktigt att genomförandet inte innebär ökad administrativ börda eller osäkerhet kring ansvar vid gränsfall, t.ex. när personer ordnar eget boende eller arbete i annan kommun.

Det är positivt att etableringsboendet ska ordnas inom anvisningskommunen, vilket tydliggör kommunens fulla ansvar för mottagandet och förhindrar att ansvaret överförs till en annan närliggande kommun. Dock framgår det inte av regleringen hur etableringsboendet ska utformas eller vilka kvalitetskrav som ska gälla för dessa boenden. Det är därför viktigt att införa vägledning eller minimikrav för boendestandard och att säkerställa att etableringsboenden genomgår lämplig uppföljning och kontroll. Detta bör kompletteras med tydliga riktlinjer för kommunens ansvar när det gäller uppföljning och stöd i bostadssökande. Vidare är det positivt att etableringsboenden undantas från det ordinarie besittningsskyddet, eftersom detta underlättar den hyresrättsliga hanteringen för kommunen när boendetiden på 36 månader löper ut.

Umeå kommun ser dock en risk att individer som saknar information, språkförmåga eller förståelse för systemet oavsiktligt förlorar sin rätt till boende. Hänsyn bör därför tas till socioekonomisk situation och andra omständigheter innan beslut om upphörande fattas, särskilt eftersom ett sådant beslut föreslås kunna överklagas till förvaltningsrätten för prövning. Det är mycket positivt att familjer och barn får prioritet i anvisningar och att barns bästa kan medföra överskridande av kommunal. Detta är i linje med kommunens värdegrund och uppdrag. Men det är också viktigt att lyfta barns rätt till bostad och beakta det vid föräldrars bristande förmåga att exempelvis betala hyran för etableringsbostaden. Då det sociala skyddsnätet är begränsat sett till målgruppen och även det faktum att etableringsersättningen inte höjts sedan år 2010, vilket kan påverka möjligheterna att bidra till egen etablering i samhället. Vidare får förslaget även anses innebära potentiellt ökade kostnader för ekonomiskt bistånd, då etableringsersättningen inte

har justerats varpå den nyanlände ofta kräver kompletterande ekonomiskt stöd från kommunen. Det saknas således en samlad konsekvensbeskrivning av hur det föreslagna systemet påverkar kommunernas ekonomi, bostadsförsörjning och individens möjlighet till inträde på den ordinarie bostadsmarknaden.

Umeå kommun ser positivt på att Arbetsförmedlingen kan lämna rekommendationer om anvisningskommun utifrån arbetsmarknadsbehov. I detta bör beaktas mönstret där låg arbetslöshet ofta sammanfaller med bostadsbrist, särskilt i tillväxtregioner. Samtidigt skapar en stark arbetsmarknad bättre förutsättningar för etablering och långsiktig integration. Nämnden ser därför en risk att kommuner med lediga bostäder men hög arbetslöshet tilldelas ett oproportionerligt stort mottagande, vilket kan försvåra målet om hållbar etablering och integration.

Avslutningsvis anser Umeå kommun att Etableringsboendelagen har potential att stärka kommunernas möjlighet till ett mer systematiskt och hållbart mottagande. Dock krävs en tydlig balans mellan kontroll och stöd i tillämpningen av villkorade rättigheter och i bedömningar som kan påverka individers boendesituation och etablering. Detta gäller särskilt familjer med barn.

Beslutsunderlag

Remissen

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande 2025-05-21, § 62.

Beslutet ska skickas till

a.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till
a.iu@regeringskansliet.se. Ange diarienummer A2025/00455 och
remissinstansens namn.